

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู สังกัดกรมสามัญศึกษา โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนในการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ก. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้สอบแข่งขันที่สมัครและเข้าทดสอบเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู ครั้งที่ 2 ปี 2529 ตำแหน่งอาจารย์ 1 (ปริญญาตรี) สังกัดกรมสามัญศึกษา จำนวน 13,774 คน

เพื่อให้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างมีการกระจายมากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้แยกประชากรออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. แยกประชากรตามลักษณะของผู้สอบ ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้สอบแข่งขันได้ หมายถึง ผู้สมัครและเข้าทดสอบเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู ครั้งที่ 2 ปี 2529 ตำแหน่งอาจารย์ 1 (ปริญญาตรี) สังกัดกรมสามัญศึกษา ที่สอบได้และได้รับการขึ้นบัญชีเพื่อรอบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู จำนวน 8,688 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้สอบแข่งขันไม่ได้ หมายถึง ผู้สมัครและเข้าทดสอบเพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู ครั้งที่ 2 ปี 2529 ตำแหน่งอาจารย์ 1 (ปริญญาตรี) สังกัดกรมสามัญศึกษา แต่สอบไม่ได้และไม่ได้รับการขึ้นบัญชีเพื่อรอบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู จำนวน 5,086 คน

2. แยกประชากรในแต่ละกลุ่มตามกลุ่มวิชาที่รับสมัครสอบแข่งขัน ซึ่งมี 21 กลุ่มวิชา

ข. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามกลุ่มวิชาที่สมัครสอบแข่งขัน ดังมีขั้นตอนต่อไปนี้

1. คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้สอบแข่งขันทั้งสองกลุ่มโดยใช้สูตรสำหรับการการคำนวณขนาดตัวอย่างเพื่อการประมาณค่าสัดส่วน (Proportion) หรือร้อยละ (Percentage) (นิยม ปุราค่า 2517: 122) กรณีที่ค่า $P = 0.5$ โดยยอมให้ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อนเท่ากับ $.05$ ($E = .05$) ด้วยความเชื่อมั่นร้อยละ 95 คำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 ได้เท่ากับ 383 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 ได้เท่ากับ 371 คน รวมขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเท่ากับ 754 คน

2. จำแนกขนาดกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มวิชาที่สมัครสอบ โดยสูตร Proportional Allocation (นิยม ปุราค่า 2517: 163) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 รวมทุกกลุ่มวิชาเท่ากับ 391 คน ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 รวมทุกกลุ่มวิชาเท่ากับ 379 คน รวมขนาดของกลุ่มตัวอย่างแยกตามกลุ่มวิชาที่สมัครสอบแข่งขันเท่ากับ 770 คน (รายละเอียดเกี่ยวกับสูตรและการคำนวณอยู่ในภาคผนวก ก.)

แต่เนื่องจากขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ในบางกลุ่มวิชามีจำนวนน้อยมากคือมีจำนวนเพียง 1 คนเท่านั้น เช่น ในกลุ่มวิชาภาษาเยอรมัน ดนตรีไทย ดนตรีสากล ช่างก่อสร้าง ช่างไฟฟ้า เป็นต้น ผู้วิจัยเกรงว่าจะไม่ได้รับแบบสอบถามส่งกลับคืนจากกลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ อันจะทำให้ข้อมูลที่นำเสนอในกลุ่มวิชาเหล่านี้ขาดหายไป จึงใช้กลุ่มตัวอย่างมากกว่าขนาดที่คำนวณได้เฉพาะในกลุ่มวิชาเหล่านี้เท่านั้น ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงมีจำนวนเท่ากับ 817 คน ซึ่งมากกว่าขนาดที่คำนวณได้ ทำให้มีความเป็นตัวแทนของประชากรได้ดียิ่งขึ้น (รายละเอียดของจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้ และที่ใช้ในการวิจัยแยกตามลักษณะของผู้สอบและกลุ่มวิชาที่สมัครสอบแข่งขันแสดงอยู่ในตารางที่ 41 และตารางที่ 42 ในภาคผนวก ค.)

3. เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการใช้ในการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจึงสุ่มใบสมัครของผู้สอบแข่งขันทั้งสองกลุ่มตามกลุ่มวิชาที่สมัครสอบแข่งขัน โดยวิธีการสุ่มแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามสภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการ เป็นข้าราชการครูที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนในการสร้างและการใช้ ดังนี้

ก. ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาทางศึกษาศาสตร์จากเอกสาร ตำรา บทความ และงานวิจัยตลอดจนแบบสำรวจผู้สมัครสอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการ เป็นข้าราชการครูและแบบสอบถามติดตามผลบัณฑิตวิทยาลัยครูของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง คือ กรมการฝึกหัดครู กรมอาชีวศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู เพื่อให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับตัวแปรตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้สัมภาษณ์ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี แต่ยังไม่ปฏิบัติงานอย่างไม่เป็นทางการ จำนวน 7 คน เป็นบัณฑิตศึกษาศาสตร์ 5 คน บัณฑิตเภสัชศาสตร์ 1 คน และบัณฑิตพาณิชยศาสตร์และการบัญชี 1 คน โดยให้กลุ่มดังกล่าวเล่าถึงปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ อันเป็นผลจากการไม่ปฏิบัติงาน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสภาพจิตใจ ทั้งนี้เพื่อให้การสร้างแบบสอบถามมีความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

2. ผู้วิจัยนำข้อมูลและแนวคิดที่ได้จากข้อ 1 มาสร้างเป็นข้อกระทง (Item) ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบบสอบถามประกอบด้วยข้อกระทง 2 ตอนคือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้สอบแข่งขันและสภาพการทำงานก่อนการสอบแข่งขัน เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำ จำนวน 21 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพการปฏิบัติงานในปัจจุบันของผู้สอบแข่งขัน เป็นแบบเลือกตอบเติมคำ และแบบมาตราส่วนประมาณค่า จำนวน 12 ข้อ

แล้วนำมาให้ผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุเข้ารับราชการ เป็นข้าราชการครู จำนวน 5 คน วิจารณ์และแก้ไขเพิ่มเติมเป็นรายข้อ ต่อจากนั้นจึงนำมาให้อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยตรวจแก้ไขด้านเนื้อหา ภาษา และสำนวนที่ใช้ในแบบสอบถามให้มีความชัดเจนและเข้าใจง่าย

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้สอบแข่งขันจำนวน 50 คน ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบความชัดเจนของข้อความ ความหมายของภาษาที่ใช้ และสำรวจคำตอบที่อาจเป็นไปได้นอกเหนือจากคำตอบที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ในข้อคำถาม โดยในแบบสอบถามแต่ละข้อที่เป็นแบบเลือกตอบ ผู้วิจัยจะให้ตัวเลือกอื่น ๆ (ไปรกระบุ) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบนอกเหนือจากตัวเลือกที่ให้ไว้ แล้วให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะไว้ตอนท้ายของแบบสอบถาม ซึ่งปรากฏว่ามีผู้ตอบแบบสอบถามกลับ จำนวน 37 คน เป็นแบบสอบถามที่ใช้ได้ 37 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 74.00 เมื่อนำมาวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามควรปรับปรุงในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ

3.1 จำนวนข้อกระทงได้ปรับให้น้อยลง เพราะข้อกระทงบางข้อมีความเชื่อมโยงกันและเป็นเหตุการณ์ที่สัมพันธ์กัน จึงไม่ควรแยกเป็นข้อใหม่จะทำให้ผู้ตอบเกิดความสับสน

3.2 ข้อกระทงที่ให้เดิมค่า เช่น อายุ คะแนนเฉลี่ยสะสม รายได้ ชั่วโมงการทำงาน มีผู้ไม่ตอบสูง จึงได้สร้างข้อกระทงเป็นแบบเลือกตอบ โดยกำหนดเป็นช่วงให้ผู้ตอบเลือก

3.3 ข้อกระทงบางข้อ เช่น ประเภทของงานที่ทำ ลักษณะงานที่ทำ ผู้ตอบบางคนสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ จึงควรให้ผู้ตอบได้เลือกตอบอย่างครอบคลุมที่สุด

ผู้วิจัยจึงปรับปรุงแบบสอบถาม โดยลดจำนวนข้อกระทงและแก้ไขข้อความ รวมทั้งเพิ่ม เดิมตัวเลือกบางข้อในแบบสอบถามให้มีความชัดเจน ครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมากยิ่งขึ้น และเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นถึงความแตกต่างของข้อกระทงที่เป็นเหตุการณ์ก่อนสอบและเหตุการณ์ในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงใช้สีฟ้าช่วยโดยใช้กระดาษสีชมพูในตอนต้นที่ 1 ซึ่งเป็นสถานภาพและสภาพการทำงานก่อนการสอบแข่งขัน และใช้กระดาษสีเขียวในตอนต้นที่ 2 ซึ่งเป็นสภาพการมีงานทำในปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งจัดรูปแบบและ เน้นขนาดของตัวอักษรให้เด่นชัดขึ้น จะได้ลักษณะของแบบสอบถามดังต่อไปนี้

ข. ลักษณะของแบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อกระทงที่ถามเกี่ยวกับสถานภาพและสภาพการทำงาน ก่อนการสอบแข่งขันของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 13 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นข้อกระทงที่ถามเกี่ยวกับสภาพการมีงานทำในปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม มี 8 ข้อใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย

1. ข้อกระทงแบบเลือกตอบ มี 6 ข้อใหญ่

2. แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อสำรวจความพึงพอใจงานที่ทำในปัจจุบันของผู้ตอบแบบสอบถาม ในลักษณะมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มี 1 ข้อใหญ่ ประกอบด้วย 10 ข้อย่อย

3. แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เพื่อสำรวจระดับปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ไม่มีงานทำในลักษณะมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด มี 1 ข้อใหญ่ ประกอบด้วย 25 ข้อย่อย

ค. ความเที่ยงของแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ส่วนที่เป็นข้อกระทงแบบเลือกตอบและแบบเติมค่าของแบบสอบถามทั้งฉบับ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีทดสอบซ้ำ (Test Retest) โดยสุ่มผู้ที่มีงานทำก่อนการสอบแข่งขันและในปัจจุบันจากแบบสอบถามที่ตอบกลับมา 200 ฉบับแรก จำนวน 30 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Random Sampling) แล้วส่งแบบสอบถามฉบับใหม่ไปให้ทางไปรษณีย์ พร้อมกับแนบจดหมายเพื่อชี้แจงจุดมุ่งหมายของการทดสอบซ้ำและบัตรอยพรปีใหม่ด้วย (เหตุที่ผู้วิจัยไม่สุ่มทดสอบซ้ำกับผู้ที่ยังไม่มีงานทำ เนื่องจากช่วงระยะเวลาที่ทดสอบซ้ำกับช่วงระยะเวลาที่ผู้ไม่มีงานทำตอบแบบสอบถามกลับมาครั้งแรก อาจมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพการมีงานทำของผู้ตอบแบบสอบถาม) ผลปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืน 27 ฉบับ

คิดเป็นร้อยละ 90.00 นำมาหาความเที่ยงโดยคำนวณค่าเปอร์เซ็นต์ของความสอดคล้อง (Percentage of Agreement) ของการตอบครั้งแรกกับครั้งที่ 2 เป็นรายด้าน ปรากฏค่าเปอร์เซ็นต์ของความสอดคล้อง ดังนี้

ด้านที่ 1 สถานภาพของผู้สอบแข่งขัน มีค่าเปอร์เซ็นต์ของความสอดคล้องเท่ากับ 95.16 %

ด้านที่ 2 สภาพการทำงานของผู้สอบแข่งขันก่อนการสอบแข่งขัน มีค่าเปอร์เซ็นต์ของความสอดคล้องเท่ากับ 86.87 %

ด้านที่ 3 สภาพการมีงานทำในปัจจุบันของผู้สอบแข่งขัน มีค่าเปอร์เซ็นต์ของความสอดคล้องเท่ากับ 90.12 %

ตอนที่ 2 ส่วนที่เป็นข้อกระทงแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ซึ่งพัฒนาโดยครอนบาค (Cronbach 1970: 161) ดังนี้

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left(1 - \frac{S_i^2}{S_t^2} \right)$$

เมื่อ α คือ สัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถาม

K คือ จำนวนข้อคำถามในแบบสอบถาม

S_i^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S_t^2 คือ ความแปรปรวนของคะแนนจากแบบสอบถามทั้งฉบับ

ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามสภาพความพึงพอใจงานที่ทำในปัจจุบัน มีค่าเท่ากับ 0.756

ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้มีม้งานทำ มีค่าเท่ากับ 0.938

จากขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ ทำให้ผู้วิจัยมีความมั่นใจว่าแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีคุณภาพในการสอบถามสภาพการมีงานทำของผู้สอบแข่งขัน เพื่อบรรจุเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลมี 2 ลักษณะ คือ

1. ข้อมูลจากใบสมัครสอบแข่งขัน ผู้วิจัยนำหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชา ศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปที่ฝ่ายสรรหาบรรจุและแต่งตั้ง กองการเจ้าหน้าที่ กรมสามัญศึกษา เพื่อขอคัดลอกข้อมูลเกี่ยวกับ ชื่อ นามสกุล และสถานที่ อยู่ที่สามารถติดต่อได้จากใบสมัครสอบแข่งขันของผู้สอบแข่งขันที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
2. ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์โดยแนบจดหมาย เพื่อชี้แจงจุดมุ่งหมายและความสำคัญในการตอบแบบสอบถามไปยังผู้สอบแข่งขันในแต่ละกลุ่ม วิชาตามจำนวนที่ต้องการ

เริ่มเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 22 ตุลาคม 2530 จนถึงวันที่ 12 มกราคม 2531 ทำการ ติดตามแบบสอบถาม 2 ครั้ง โดยทั้งช่วงระยะเวลาในการติดตามแบบสอบถามประมาณ 1 เดือน รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 81 วัน รวมจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน 702 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85.92 และสามารถนำไปใช้ได้ จำนวน 662 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 81.03 (รายละเอียดเกี่ยวกับจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน แยกตามกลุ่มวิชาที่สมัคร สอบ แสดงในตารางที่ 43 ภาคผนวก ค)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เอส พี เอส เอช เอ็กซ์ (SPSS^X - Statistical Package for the Social Sciences X) นำมาหาความถี่และร้อยละ หลังจากนั้น ผู้วิจัยใช้สถิติ χ^2 -test ในการ วิเคราะห์ความแตกต่างของสภาพการมีงานทำของผู้สอบแข่งขันที่มีภูมิหลังแตกต่างกัน ซึ่งแจกแจง รายละเอียดในรูปของตาราง